

Historia kryminalna z łapówką w tle

---

25 marca 1144 roku w Norwich znaleziono zwłoki 12 letniego chłopca. Według zapisów historycznych, pełnych spekulacji i pomówień, szeryf miasteczka został przekupiony i odmówił postawienia domniemych sprawców przed sądem. Chłopiec został beatyfikowany i od tamtego czasu znany jest jako św. William. Wydarzenie to stało się początkiem tzw. legend miejskich, według których Żydzi dokonywali rytualnych mordów.

O zabicie chłopca oskarżono Gminę Żydowską w Norwich* we wschodniej Anglii. Chłopiec miał być zamęczony na wzór Chrystusa. Na żądanie ludu chłopca kanonizowano, co jeszcze bardziej zaogniło nastroje. Spowodowało to falę kolejnych oskarżeń wobec gmin żydowskich w innych angielskich miastach.

Według zeznań kluczowego świadka w Wielki Piątek Eleazar - członek Gminy Żydowskiej wraz z innymi niósł wór z ciałem chłopca, by ukryć je w lesie. Po drodze napotkali Aelwarda Ded'a, świadka, który zorientował się w zawartości. Ciało chłopca znaleziono następnego dnia, w Wielką Sobotę. Według Thomasa z Monmouth** Żydzi przekupili szeryfa Johna de Caineto, by wymusić na nim odebranie przysięgi o zachowaniu tajemnicy

przez domniemanego świadka Aelwarda. Pięć lat później, a trzy lata po śmierci szeryfa, będąc na łożu śmierci, Aelward przyznał się do przyjęcia łapówki. Ten sam Thomas, który twierdził o przekupstwie de Caineto, wspomniał również, że rodzony brat Williama - Robert - został przekupiony, by wycofał oskarżenia przeciwko Eleazarowi. Łapówkę zarzucono również biskupowi Tubeville, który miał nie wnosić kontroskarżenia przeciwko sprawcom morderstwa Eleazara (zabitego przez swojego dłużnika).

Według historyków rola szeryfa, nawet jeśli przyjął on łapówkę, polegała na zapobieżeniu wybuchowi rebelii i pogromowi Żydów. Oskarżenia o przekupstwo nie przez wszystkich są brane na serio. Gdyby jednak miało to miejsce, uważa się, że mogło to być spowodowane najzwyczajszym strachem społeczności żydowskiej, która obawiała się postawienia przed sądem, mimo, że nie uważała siebie w żaden sposób za winną śmierci chłopca.

Jedną z prawdopodobnych wersji zdarzeń jest ta, jakoby William rzeczywiście poniósł śmierć, ale raczej w wyniku wypadku niż planowanego zabójstwa. Być może miała w tym udział osoba należąca do diaspory. Co bardziej świątli jej członkowie, domyślając się możliwego rozwoju wypadków w przypadku wydania ciała, postanowili je ukryć. Historia opowiedziana później przez Aelwarda Ded'a mogła więc być jak najbardziej

prawdziwą.

W [źródłach](#) opisuje się wojnę słów między szeryfem a biskupem, w której każdy z nich próbował udowodnić legitymację do rozstrzygania sporów prawnych.

„John (...) przybył bez zwłoki, a wraz z nim Żydzi, z intencją wysłuchania, jakie zarzuty są przeciw nim wysunięte i stawił się przed biskupem w jakimś lochu (Jessopp and James 1896, 46-7) (...) Godwin powtórzył oskarżenia i oddawał Żydów pod sąd boży (ordalia). Żydzi zaprzeczyli oskarżeniom i poprosili o zwłokę, by rozważyć poddanie próbie. Prośba o opóźnienie została odrzucona. Jako kompromis, za radą Johna, zgodzili się przystąpić do ordaliów w późniejszym terminie, mając nadzieję, według słów Thomasa ‘na uzyskanie od króla przywileju, który mogli kupić za pieniądze’, to znaczy przekupić go tak, by uzyskać uniewinnienie. To również zostało odrzucone. Wtedy szeryf, razem z Żydami, bez pytania o zgodę poszli sobie”.

Przyczyną pomówień było zapewne w dużej części udzielanie przez Żydów pożyczek. Właściciele ziemscy podjudzali tłum, by w ten sposób pozbyć się długów. Istniał nawet specjalny Skarbiec Żydowski, posiadający biura w każdym mieście z gminą żydowską, a jego urzędnicy prowadzili zapisy wszelkich zobowiązań pożyczkowych. Pod wpływem antyżydowskiego kodeksu z Soboru Laterańskiego, wybuchu fali antysemityzmu w latach 90-tych XII

wieku i prób bojkotów, na cały wiek XIII Żydzi pogrążyli się w upadku ekonomicznym. W 1275 r. król angielski Edward wydał statut antyżydowski delegalizujący lichwę. Liczył na szybkie i jednorazowe zyski, dzięki konfiskacie majątków.

Antyżydowskie oskarżenia o mordowanie dzieci chrześcijańskich rozpowszechniły się w średniowieczu w państwach Europy Zachodniej, z których pierwsze miało miejsce właśnie w Norwich w 1144. Często ich skutkiem były procesy sądowe, które wywoływały fale masowych, krwawych pogromów. Ich ofiarami stawały się całe gminy. Do Polski informacje na temat morderstw dotarły prawdopodobnie już w XIII w., o czym świadczy treść przywileju kaliskiego z 1264. O uprowadzeniu i zamordowaniu przez Żydów dziecka w 1407 pisał Jan Długosz. Pierwsze udokumentowane oskarżenie zostało sformułowane w Rawie Mazowieckiej w 1547. Procesy sądowe w XVI w. najczęściej kończyły się uwolnieniem domniemanych sprawców. Do 1795 odnotowano około 30 oskarżeń, które w odróżnieniu od poprzedniego okresu w większości zakończyły się procesami i skazaniem oskarżonych na karę śmierci.

Najstarsze przywileje dla Żydów wydane przez władców polskich miały ich chronić przed nieuzasadnionymi posądzeniami, nie zapobiegły jednak rozprzestrzenianiu się przesądu. Pierwsze oskarżenia spowodowały wydanie kolejnych dokumentów ochraniających ludność żydowską.

Otrzymali je Żydzi od Zygmunta I Starego (1531), Zygmunta II Augusta (1557), Stefana Batorego (1576), Władysława IV (1633), Stanisława Augusta Poniatowskiego (1766). Kilka bulli ochraniających Żydów polskich przed nieuzasadnionymi oskarżeniami wydali papieże, najstarsza z nich pochodzi z 1540. Misja Eljakima ben Aszer Zelig w Rzymie w XVIII w. spowodowała interwencję u polskiego duchowieństwa kardynała G. Ganganellego, późniejszego papieża Klemensa XIV. Ostatnie oskarżenia o morderstwa rytualne miały miejsce w Polsce tuż po zakończeniu II wojny światowej, m.in. w Krakowie (11 VIII 1945) i Kielcach (4 VII 1946).<

* Norwich było trzecim pod względem bogactwa miastem w Anglii z populacją od 5 do 10 tysięcy ludzi

** Benedyktyński mnich Thomas z Monmouth, na prośbę biskupa napisał dzieło pt. "Życie i cuda Św. Williama z Norwich", które ukończył w 1173 roku

Źródła: diapozytyw.pl; trytel.com; oce.catholic.com; gutenberg-e.org; heretical.com; users.globalnet.co.uk; teksty.gildia.pl; newadvent.org; goliath.ecnext.com; fordham.edu